



انتخابات مجلس، نگاه‌ها (۲)

و آقای ناطق نوری رییس مجلس و از عناصر شاخص روحانیت مبارز پیش از این خواستار گنجاندن نام چند نفر از اعضای روحانیون مبارز و با نزدیکان به آن در لیست روحانیت مبارز شده بود.

هفته‌نامه بهار با طرح این موضوع، جمعیت مؤتلفه اسلامی را عامل اصلی در جلوگیری از گنجاندن کاندیداهای پیشنهادی کارگزاران می‌داند.

هفته‌نامه بهار می‌نویسد: «جمعیت مؤتلفه اسلامی به تنهایی یا به عنوان مهم‌ترین جریان توانسته است مانع تحقق توافق اولیه رییس جمهور و جناح راست بر سر ارایه لیست مشترک شود. جمعیت مؤتلفه اسلامی گروه متشکلی است که هسته اصلی آن را بازاریان تهران تشکیل می‌دهند... این گروه در ۵ الی ۶ سال اخیر و به ویژه پس از انتخابات مجلس چهارم قدرت و نفوذ بیشتری بدست آورده و افراد جدیدتری را نیز جذب کرده است. در حدی که

مراضع اعلام شده سه جناح و برخوردار آن‌ها به نتایج انتخابات نگاه می‌شود و سپس نگاهی کوتاه به نتایج انتخابات و دیدگاه‌های دیگر می‌پردازیم.

روحانیت مبارز و گروه‌های نزدیک به آن

قبل از انتشار لیست از سوی کارگزاران ابتدا سعی شده بود پنج کاندیدای کارگزاران در لیست روحانیت مبارز گنجانده شود. اما در پی مخالفت روحانیت مبارز، کارگزاران لیست جداگانه‌ای ارایه دادند. در این میان این موضوع مطرح شد که چرا روحانیت مبارز با گنجاندن نام ۵ کاندید کارگزاران در لیست خود مخالف است به ویژه آن که ۷ کاندید دوره قبل روحانیت مبارز در تهران از لیست روحانیت مبارز به دلایل مختلف حذف شده بودند

مرحله اول انتخابات مجلس پنجم در حالی به پایان رسید که سرنوشت حدود نیمی از کرسی‌های مجلس به مرحله دوم کشیده شد. در تهران همانند انتخابات مجلس چهارم تنها دو نماینده در مرحله اول توانستند به مجلس راه یابند. ۳ جریان شاخص در صحنه انتخابات عبارت بودند از: روحانیت مبارز و گروه‌های نزدیک به آن مانند جمعیت مؤتلفه اسلامی و جامعه اسلامی مهندسین، گروه دوم جمعی از کارگزاران سازندگی رگروه سوم که تحت عنوان ائتلاف خط امام کاندیدا معرفی کردند و شاخص‌ترین آن‌ها سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی بود. گروه اول و دوم بعد از پایان مرحله اول انتخابات، پیروزی خود را اعلام کردند در حالی که گروه سوم مدعی شکستن اکثریت و خارج شدن انحصار از دست گروه اول شد در بخش دوم انتخابات مجلس، نگاه‌ها ابتدا به

اکثرون در کنار اسامی بازاریبان نام چند عضو دانشگاهی نیز مطرح می‌شود.

آقای عسکراولادی دبیرکل جمعیت مؤتلفه اسلامی طی سخنانی در مدرسه شهدای مؤتلفه گفت: «۲۸ نفر از کاندیداهایی که جمعیت مؤتلفه اسلامی به جامعه روحانیت مبارز تهران ارایه داده بود در لیست این جامعه قرار دارند.»

آقای بادامچیان دبیر اجرایی جمعیت مؤتلفه اسلامی گفت: «از حدود ۲ سال قبل گروهی با برنامه‌ریزی منسجم مشغول فعالیت بودند تا پست ریاست جمهوری را بعد از آقای هاشمی رفسنجانی به دست گیرند. به عقیده من نتیجه این کار این می‌شود که امور کشور از دست خط اصیل ولایت خارج و به دست لیبرال‌های مذهبی بیفتد. این جریان با انتشار چندین روزنامه و مجلات یک کار منسجم پوشیده‌ای انجام دادند... گروه ۱۶ نفری همان تشکیلات مخفی است که به صورت نیمه‌علنی ظاهر شده است.»

جامعه اسلامی مهندسين از دیگر گروه‌های مطرح و هم‌سو با جامعه روحانیت مبارز است. آقای غفوری فرد دبیرکل این جامعه علی‌رغم کاندیدا بودن در لیست نهایی ۳۰ نفره روحانیت مبارز نبود، ولی با این وجود در مرحله اول انتخابات تهران جزو ۳۰ نفر اول قرار داشت.

آقای غفوری فرد در گردهمایی اعضای این جامعه گفت: «تعداد اعضای لیست ۱۱ تشکیل هم‌سو با جامعه روحانیت مبارز تهران مجموعاً ۶۰ نفر شد و از میان آن‌ها ۳۰ نفر انتخاب شدند.»

در این گردهمایی آقای باهنر در مورد گروه کارگزاران چنین گفت: «از مدت‌ها قبل در جلسات جامعه اسلامی مهندسين مطرح می‌کردیم که مجموعه‌ای اعلام‌نشده‌ای وجود دارد که شاخصه‌هایی دارد و ممکن است قبل از انتخابات مجلس به یک نقاط مشترکی برسد و آن‌ها را به یک شکل تبدیل کند، از این گروه با نام‌های مختلفی مانند تکنوکرات، علم‌گرا و میانه‌یاد می‌شد. این مجموعه که انتظار ظهور آن را داشتیم از مسأله سلطه علم یا دین بر جامعه سلطه علم را در اولویت قرار می‌دهند، مسأله استکبارستیزی را به معنای دهه‌ی اول انقلاب قبول ندارند و معتقدند باید در نظام جاافتاده جهانی حل شویم و موقعیت خودمان را در آن نظام جستجو کنیم. آن‌ها معتقدند تعدیل اقتصادی باید به سرعت انجام شود و اگر نیازی بود میبخت عدالت اجتماعی پس از تعدیل اقتصادی مطرح گردد. معتقد به تهاجم فرهنگی دشمن نبودند و آن را صرفاً تبادل فرهنگی می‌دانستند، در مورد مبحث ولایت فقیه هم موضوع وکالت را مطرح و عصری کردن دین را در دستور کار خود داشتند و در نهایت معتقد به تسامح و تساهل در احکام دینی و ارزش‌های انقلاب بودند. این مباحث در اکثر روزنامه‌های

تحت پوشش آن‌ها به صراحت آمده است. اما آن‌ها ابا دارند آن را در یک مجموعه اعلام کنند.»

آقای عسکراولادی نیز چنین می‌گوید: «برخی از افراد گفته‌اند که اگر بپذیریم ولایت فقیه مطلقه است، پس نیازی به قانون اساسی، مجلس و تفکیک قوا نداشتیم. این‌گونه افراد یا اسلام را درست درک نکرده و یا قانون اساسی را به خوبی نفهمیده‌اند.»

با اعلام نتایج مرحله اول انتخابات در دفتر مرکزی جامعه روحانیت مبارز با حضور جمعی از کاندیداهای این جامعه نشست برگزار شد. در این نشست آقای ناطق نوری رئیس مجلس گفت: «احساس می‌کنیم تفکری پیدا شده که به توسعه و سازندگی حتماً به قیمت زیرپا گذاشتن ارزش‌های انقلابی معتقد است. این تفکر می‌گوید توسعه اقتصادی نیاز به توسعه سیاسی دارد و برای دستیابی به توسعه سیاسی هم باید مشکلات مان را با دنیا و از جمله آمریکا حل کنیم. معنای این حرف کوتاه آمدن در مقابل آمریکاست.»

آقای باهنر در مورد نتیجه انتخابات گفت: «در مرحله اول انتخابات بیش از ۷۰ درصد کاندیداهای مورد حمایت جامعه روحانیت مبارز تهران و تشکل‌های هم‌سو رأی آوردند.»

روزنامه رسالت در سرمقاله خود به نقد اطلاعاتی سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی می‌پردازد در این اطلاعاتی سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی تبدیل اکثریت فعلی مجلس را به اقلیت یک پیروزی قلمداد کرده بود. در این سرمقاله آمده است که این محاسبات تنها بر پایه لیست یکی از گروه‌های هم‌سو با جامعه روحانیت مبارز تهران صورت گرفته و نه کل این جناح و می‌نویسد: «خوشبختانه این‌گونه اظهارنظرهای عجولانه خیلی دیرپا نمی‌ماند و در اندک زمانی صحت و سقم آن بر مردم آشکار می‌شود.»

جمعی از کارگزاران سازندگی

در حالی که روحانیون مبارز اعلام کرده بودند لیست انتخاباتی نمی‌دهند و به نظر می‌رسید روحانیت مبارز تنها جریان قوی در انتخابات خواهد بود. اعلام حضور کارگزاران سازندگی در انتخابات مجلس پنجم این سؤال را مطرح کرد که کارگزاران سازندگی در پی کدام ضرورت شکل یافته و با چه موضعی حرکت خواهد کرد.

هفته‌نامه بهار می‌نویسد: «اگر انتخابات مجلس چهارم سبب تقسیم بر دو شدن جناح‌های چپ و راست حکومت بود، این‌بار بدون شک سبب ائتلاف در جناح راست است. تلاش گروه طرفدار آقای هاشمی حفظ و بقای خود در قدرت است،

بدون این که توان حذف راست‌سنتی را داشته باشد. در مقابل تمام کوشش رقیب بر حذف قطعی این گروه و آماده شدن برای کسب نهایی مسند ریاست جمهوری از سوی چهره شاخص خود آقای ناطق نوری است.»

آقای مهاجرانی از اعضای جمعی از کارگزاران سازندگی می‌گوید: «مجلس چهارم دولت را ناگزیر به ترمیم کابینه کرد و وزیران لایق و کاردانی نظیر حجت‌الاسلام عبدالله نوری و دکتر معین را از هیأت دولت سلب کرد. وی دربارهی دیدگاه‌های اقتصادی کارگزاران و روحانیت مبارز چنین گفت: «در حوزه اقتصادی جامعه روحانیت مبارز اعتقاد و نظر به کند کردن توسعه اقتصادی دارد اما کارگزاران سازندگی اعتقادی به کند کردن توسعه ندارند.»

آقای نوربخش یکی دیگر از اعضای کارگزاران در این مورد می‌گوید: «برخی از نمایندگان مجلس فعلی معتقدند که در روند توسعه، عدالت اجتماعی در نظر گرفته نشده است. آن‌ها فراموش کرده‌اند که خودشان در تصویب این برنامه‌ها مشارکت داشته‌اند و اکنون درست نیست که در زمان انتخابات دست‌آوردهای برنامه‌های اول و دوم توسعه را که برای نظام بالارزش است، مهرد انتقاد قرار دهند.»

آقای قاسم شعله سعدی نماینده شیراز در مجلس چهارم و یکی از نمایندگان موسوم به جناح مستقل‌ها در مجلس چهارم نظر خود را دربارهی کارگزاران سازندگی چنین بیان می‌کند: «انتشار بیانیه کارگزاران نظام باعث ایجاد فضای باز سیاسی در کشور و تغییر در ترکیب نمایندگان فعلی مجلس در دوره پنجم خواهد شد. انتشار بیانیه کارگزاران نظام و حرکت مستقل‌ها مکمل یکدیگر است و در یک راستا قرار خواهند گرفت.» وی معتقد است مشترکات زیادی بین مستقل‌ها و کارگزاران وجود دارد.

آقای بهمن بختیاری استادیار علوم سیاسی دانشگاه مین آمریکا در مصاحبه با شبکه سی.ان.ان که در روزنامه اخبار بخش دیدگاه چاپ شد نظر خود دربارهی انتخابات مجلس پنجم و گروه کارگزاران را چنین بیان می‌کند: «من همواره گفته‌ام که در ایران یک جناح میانه‌رو وجود دارد. اما سؤال این است که چرا این جناح سیاست‌گذاری ایران را قبضه نکرده است. دلیل اول این شکست میانه‌روها، واکنش جهانی در برابر سیاست‌های جدید آنان است. وضعیت داخلی چندان مناسب نیست. عوامل متعدد دیگری نیز وجود دارند که امکان قبضه کردن سیاست‌گذاری را از جناح میانه‌رو گرفته‌اند. طرفداران آقای هاشمی خدمتگزاران سازندگی نام گرفته‌اند. اگر طرفداران آقای هاشمی بتوانند کنترل پارلمان را به دست گیرند، او می‌تواند قدری اطمینان حاصل کند. وی با حصول اطمینان



مجلس اول - ۱۳۲۴ هجری قمری

از بارلمان قادر می‌شود به اصلاحات اقتصادی خود ادامه دهد و حتا آن را تسریع بخشد. هفته‌نامه بهمن که به مدیر مسئولی آقای مهاجرانی چاپ می‌شود درباره‌ی نتیجه مرحله اول انتخابات می‌نویسد: «در مرحله اول انتخابات از شهرستان‌ها ۱۳۹ نفر از حوزه‌های مختلف برگزیده شده به مجلس راه یافته‌اند. اگر فهرست منتشره از جانب جمعیت مؤلفه اسلامی را به عنوان شاخص نمایندگان هم‌سو با اکثریت مجلس چهارم بگیریم از فهرست منتشره توسط این جمعیت ۴۱ نفر به مجلس راه یافته‌اند، ۶۴ نفر حذف شده‌اند و ۲۶ نفر به دور دوم راه یافته‌اند. از ۴۱ نفری که به مجلس راه یافته‌اند، ۲۰ نفر آن‌ها از حمایت نदारگانی کارگزاران نیز برخوردار بوده‌اند و از این رو بایستی مشترک محسوب گردند. بنابراین حتا اگر مشترک‌ها را نیز در نظر بگیریم با فرض پیروزی کامل جریان هم‌سو با اکثریت فعلی مجلس در انتخابات دور دوم شهرستان‌ها، مجموعاً حداقل ۴۷ نفر از ۲۴۱ نفر و حداکثر ۶۷ نفر از ۲۴۱ نفر، از هم‌فکران این جریان از شهرستان‌ها به مجلس راه خواهند یافت.»

ائتلاف گروه‌های خط امام

جناح موسوم به چپ با نام ائتلاف خط امام در حالی وارد صحنه انتخابات شد که قوی‌ترین جریان این جناح یعنی روحانیون مبارز لیست انتخاباتی ارائه نداد. در انتخابات مجلس پنجم در لیست این جناح و کارگزاران چند کاندیدای مشترک وجود داشتند که برخی از این کاندیداهای مشترک جزو ۳۰ نفر اول انتخابات تهران قرار گرفتند. جدا از کاندیداهای مشترک، از کاندیداهای اختصاصی این جناح چند نفر به مرحله دوم راه یافته‌اند که البته جزو ۳۰ نفر اول نبودند. در این میان آقای سلامتی دبیرکل سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی اعلام کرد: «در مرحله اول انتخابات ۳۰ نفر از جناح چپ به مجلس راه یافته‌اند.»

جریان موسوم به چپ در جریان تأیید صلاحیت‌ها به رد صلاحیت‌ها اعتراض بسیاری کردند در استان خراسان انجمن اسلامی معلمان و کانون اسلامی دانشگاهیان خراسان در نامه‌ای خطاب به شورای نگهبان به حذف کاندیداهای جناح چپ اعتراض کردند. این در حالی است که حدود ۱۵ تن از نمایندگان مجلس چهارم رد صلاحیت شده و حدود ۱۰ نفر کاندیدا نشدند. روزنامه سلام نوشت ۳۰ نفر از کاندیداهای جناح چپ رد صلاحیت شدند که ۶ نفر از آنان نمایندگان مجلس چهارم بودند.

حجت‌الاسلام منتخب‌نیا از اعضای جامعه

راست سنی را برهم ریخت... ایادی راست‌سنی آن‌چنان دچار دست‌باچگی شدند که دعوت مصرانه چند روز قبل خود را از مجمع روحانیون مبارز برای حضور فعال در انتخابات و مقابله با لیبرال‌ها به فراموشی سپردند.»

در بیانیه انتخاباتی سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی درباره‌ی مواضع این سازمان چنین آمده: «هرچند که وجود بخش خصوصی مولد را برای خودکفایی و استقلال کشور مفید می‌دانیم، اما تسلط این بخش بر اقتصاد کشور به ویژه حیطه‌های استراتژیک آن را ناقض استقلال ملی ارزیابی می‌کنیم... سیاست درهای باز و استقراض خارجی و تسلط اقتصاد بازار و سیاست به اصطلاح تعدیل بر اقتصاد کشور، علاوه بر آن که در جلب سرمایه خارجی موفقیتی نداشته بل که تولید کشور و الگوی مصرف داخلی را در وضع نگران‌کننده‌بی قرار داده.» در این بیانیه در رابطه با فعالیت احزاب نوشته شده: «سازمان، مدافع آزادی فعالیت سیاسی همه احزاب و سازمان‌هایی است که وفاداری خود به نظام جمهوری اسلامی را اعلام کرده و قانون اساسی را پذیرفته و بدان ملتزم‌اند.»

آقای عبیدی سردبیر روزنامه سلام درباره‌ی انتخابات این‌گونه نظر می‌دهد: «با وجود مدت

روحانیون مبارز درباره‌ی نظارت شورای نگهبان می‌گوید: «جمهوریت و اسلامیت نظام یکی هستند و بدون همدیگر معنا ندارد. نظارت استصوابی خلاف این است و به این معنی است که رأی مردم را اگر آقایان تصویب نکنند هیچ آثار و نتایج در بی نخواهد داشت. ملاک همان‌طور که حضرت امام(ره) فرمودند رأی مردم است، رهبری و خیرگان را مردم تعیین می‌کنند و این در قانون اساسی به صراحت آمده است و همه باید به قانون اساسی اقتدا کنند.»

سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی در ارگان خود نشریه «عصر ما» همواره بر مقابله با تلاش جناح موسوم به راست‌سنی برای قبضه قدرت تأکید می‌کرد نشریه «عصر ما» در مقاله‌ای با عنوان «حاکمیت انحصاری «راست‌سنی» به مقابله بصری خیزیم می‌نویسد: «تا یکی دو ماه قبل راست‌سنی امید داشت در یک مسابقه‌ی یک اسبه شرکت کرده و اکثریت مطلق مجلس پنجم و به دنبال آن بست ریاست جمهوری را تصاحب کند و به این ترتیب به هدف کسب حاکمیت انحصاری دست یابد... ورود گروه‌های دیگر به صحنه‌ی انتخابات خصوصاً خدمت‌گزاران که از امکانات نسبتاً گسترده‌ای برخوردار بودند، همه محاسبات

کمی که به انتخابات مانده هیچ یک از جناح‌ها راجع به برنامه سیاسی، اقتصادی خود کم‌ترین حرفی نزده‌اند. همه‌اش حرف‌های کلی به طرفداری یا مخالفت با فلان شخص و فلان مقام مطرح بوده است. این‌ها که برنامه نیست، آن هم برنامه‌ای که در مدت چهار سال گذشته شکل گرفته و بر سر آن جدل کرده باشند. مسأله اصلی جامعه تورم، بیکاری و نابرابری است، ولی هیچ‌کس در این مورد حرفی نزده است. وی در مورد مسأله احزاب می‌گوید: «نهادهای مدنی وجود ندارند که زمینه‌ساز فعالیت احزاب باشند. یکی از این نهادها مطبوعات هستند که مطبوعات ایران جزو عجیب‌ترین مطبوعات دنیا حتماً جهان سومی‌ها هستند. در دنیا مطبوعات با وجود اختلافاتی که دارند از نظر صنفی به شدت از یکدیگر حمایت می‌کنند. در ایران کاملاً برعکس است، مطبوعات چپ‌های ماکیف خراست‌های دژخیمی علیه سایر مطبوعات می‌نویسند». وی هم‌چنین در این باره در میزگردی در دانشگاه علامه طباطبائی می‌گوید: «مشکل جامعه در حال حاضر مشکل سیاسی است و تا مشکل سیاسی حل نگردد امکان حل مسایل اقتصادی وجود نخواهد داشت».

حجت‌الاسلام کروی دبیرکل مجمع روحانیون مبارز در مصاحبه با خبرنگاری جمهوری اسلامی ایران در رابطه با کارگزاران می‌گوید: «این افراد که تحت‌عنوان کارگزاران نظام قصد معرفی نامزد دارند، نیروهای انقلابی، وفادار به نظام و خدمت‌گزار به مردم هستند». وی ترکیب مجلس پنجم را در مجموع به نفع کارگزاران دانسته و گفتند: «مجلس پنجم ترکیبی از نمایندگان جامعه روحانیت مبارز، کارگزاران نظام، جناح چپ و تعدادی نماینده که به هیچ‌یک از جناح‌ها وابسته نیستند خواهد بود». آقای کروی هم‌چنین در مصاحبه با سلام می‌گوید: «به نظر ما مشروعیت نظام متکی بر آراء مردم است. البته امیدواریم که یک فضایی باشد و حملات نشود و نگویند این فکر از استکبار جهانی است... ما معتقدیم که مشروعیت نظام با آراء مردم است و عملاً هم حضرت امام به این اصل اهمیت دادند و در دوران «غیبت» جز با آراء مردم مشروعیت بدست نمی‌آید».

انتخابات مجلس پنجم

در این دوره از انتخابات ۵۳۵۹ نفر برای نمایندگی مجلس کاندیدا شدند که از این تعداد ۲۴۸۷ نفر رد صلاحیت شدند که ۴۶/۴ درصد از کل ثبت‌نام‌شدگان می‌باشد. در میان رد صلاحیت‌شدگان چند نفر از نمایندگان مجلس

چهارم قرار داشتند. آقای غریبانی نماینده اردبیل از جمله این نمایندگان بود که بعد از پایان مرحله اول انتخابات در نطق پیش از دستور مجلس اعلام کرد علی‌رغم رد شدن صلاحیت وی ۱۴۰ هزار نفر از مردم اردبیل به وی رأی داده‌اند. آقای غریبانی از نمایندگان جناح چپ مجلس چهارم بود. جناح چپ به موضوع نظارت استصوابی و نیز ابطال برخی از صندوق‌ها اعتراض کرد و کارگزاران نیز تا حدودی به اقدامات خلاف قانون در برخی از حوزه‌ها و استفاده از امکانات دولتی توسط برخی از کاندیداها اعتراض کرد. جناح موسوم به راست‌سنتی نیز به استفاده برخی از کاندیداها از امکانات دولتی مانند شهرداری‌ها اعتراض کرد. آقای سلامتی دبیرکل سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی گفت: «متأسفانه جناح راست‌سنتی از قانون نظارت استصوابی علیه جناح‌های مقابل سوءاستفاده کرده و صلاحیت تعدادی از افراد را بدون ذکر دلایل رد کرده است که موجه نیست... اعضای هیأت‌های نظارت، حدود ۸۰۰ تن از ناظران منتخب گروه‌های خط امام و جناح چپ را به طرق مختلف از صندوق‌ها بیرون کردند و اجازه حضور در حین شمارش آراء به آنان ندادند».

ابطال نتایج برخی از حوزه‌های انتخاباتی از دیگر موارد اختلاف بین جناح‌ها بود. در این میان ابطال حوزه انتخاباتی اصفهان منجر به موضع‌گیری امام جمعه و استاندار اصفهان شد. آیت‌الله طاهری امام‌جمعه اصفهان در نماز جمعه این شهر ضمن تقدیر از میزان رشد آرای مردم در انتخابات مجلس پنجم در اصفهان به میزان ۷۸ درصد گفت: «این مردم ۵۶۴ هزار و ۲۷۰ رأی به صندوق‌ها ریختند، یک مرتبه باطل شد. این مسأله بزرگی است. این مسأله ما را متأسف می‌کند».

هم‌چنین ائتلاف خط امام با انتشار بیانیه‌ای تحت‌عنوان «اعتراض به ابطال حوزه‌های انتخاباتی به دلایل غیرمنطقی» به ابطال انتخابات در چند شهر و ابطال چند صندوق رأی که به تغییر کاندیدای منتخب در برخی از شهرها انجامید اعتراض کرده است. در این بیانیه آمده است: «به نظر می‌رسد در ابطال حوزه‌های انتخاباتی بیش از آن که تخلفات انتخاباتی مدنظر قرار گرفته باشد به نتایج انتخابات توجه شده است. در نتیجه روند ابطال عمدتاً به حوزه‌هایی اختصاص یافته که کاندیداها راست‌سنتی موفق به کسب اکثریت آرا نشده‌اند». در این بیانیه در تحلیل آرای خلاف انتظار در برخی از حوزه‌ها آمده است: «در برخی از موارد نیز باید احتمال داد که آرای مردم نه بیانگر نظر واقعی ایشان بل که صرفاً نوعی عکس‌العمل اعتراض‌آمیز به عمل‌کردهای انحصارطلبانه و قیم‌مآبانه است».

هرچند ترکیب نهایی مجلس به مرحله دوم انتخابات بستگی بسیاری دارد، اما ترکیب متفاوت

و ناهمگون نمایندگان منتخب مرحله اول مجلس پنجم نشان می‌دهد که در آن هیچ جناحی نمی‌تواند اکثریت را به تنهایی بدست آورد. در این میان این نکته نیز حائز اهمیت بسیاری است که هیچ‌کدام از ۳ جناح فوق دارای آن‌چنان مواضع روشن و مشخصی نیستند. بنابراین مواضع نمایندگان در مجلس پنجم مواضع حزبی نخواهد بود. به عنوان مثال در لیست کارگزاران در تهران ۱۰ کاندیدای مشترک با روحانیت مبارز و ۷ کاندیدای مشترک با ائتلاف خط امام وجود داشت. یا در لیست نهایی جناح‌ها بسیاری از نزدیکان به این جناح‌ها حذف شده بودند به‌طور مثال در لیست روحانیت مبارز آقای غفوری‌فرد حضور نداشت، چرا که در مجموع توسط گروه‌های هم‌سو با روحانیت مبارز ۶۰ نفر معرفی شده بودند و ناگزیر باید ۳۰ نفر حذف می‌شدند. همان‌طور که در مجلس چهارم به‌طور مثال برخی از کاندیداها جامعه روحانیت مبارز در تهران از مواضع روحانیت مبارز فاصله گرفتند، در این دور از مجلس نیز با توجه به حزبی نبودن انتخابات مجلس، امکان تغییر گرایش‌های سیاسی نمایندگان از جناحی به جناح دیگر وجود دارد.

نتایج مرحله دوم انتخابات

با پایان گرفتن مرحله دوم انتخابات و مشخص شدن سرنوشت بخش دیگری از کرسی‌های نمایندگی مجلس پنجم (به جز چند شهر که انتخابات در آن‌ها باطل اعلام شده) بار دیگر دو جناح عمده (روحانیت مبارز و کارگزاران «سازندگی») اعلام کردند که هر کدام اکثریت را بدست آورده‌اند هرچند در تهران کاندیداها روحانیت مبارز بر کارگزاران سازندگی پیشی گرفته و کرسی‌های بیشتری را بدست آوردند. در این میان عناصر شاخص ائتلاف خط امام فراکسیون خود را در مجلس پنجم حدود ۴۰ نفر اعلام کردند. البته در مجلس نمایندگان دیگری نیز به نام مستقل‌ها حضور دارند. به هر حال به نظر می‌رسد انتخابات هیأت رئیسه مجلس پنجم تا حدودی وضعیت جناح‌ها را مشخص‌تر خواهد ساخت.

هرچند به نظر آگاهان هر جناحی که در مجلس اکثریت یابد، تغییرات چشمگیری در سیاست‌های دولت را در پی نخواهد داشت، و بیشتر این تأثیرات در جزئیات امور خواهد بود. اما به نظر می‌آید مجموعه‌ی مسایل اقتصادی و سیاسی شرایط کنونی ایران راه‌حل‌های متفاوت‌تری را می‌طلبد و این راه‌حل‌ها شاید در گرو تغییراتی در مجلس و دولت باشد، تا آن‌گاه حرکت مجلس و دولت در جهت آرایه راه‌حل‌هایی برای شرایط موجود، تسریع شود. □